Przygotowanie gmin na przyszłość

Przewodnik wdrażania działań dekarbonizacyjnych

CEE Bankwatch Network

Polska Zielona Sieć

Tutaj znajdziesz dostęp do materiałów:

Polska Zielona Sieć

CEE Bankwatch Network

Wraz ze zmieniającym się światem, gminy będą odgrywać coraz większą rolę w kształtowaniu przyszłości swoich mieszkańców. Poprzez transformację gospodarki odpadami, systemu energetycznego, ogrzewania i transportu, gminy mogą kontrolować swoje wydatki, jednocześnie redukując smog, zanieczyszczenia i emisje dwutlenku węgla. Wymaga to jednak dobrego planowania, zasobów i dostępu do finansowania, aby wdrożyć zmiany, których potrzebujemy i których chcemy!

Unia Europejska zamierza osiągnąć cel neutralności klimatycznej do 2050 r. Aby wesprzeć transformację, przeznaczono ogromne sumy pieniędzy na przyspieszenie dekarbonizacji i wsparcie inwestycji zwiększających efektywność energetyczną, rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym i wspierających przejście na odnawialne źródła energii.

Co możesz zmienić?

Istnieje wiele sposobów na poprawę sytuacji w Waszej gminie. Dla niektórych najbardziej pilną potrzebą może być przekształcenie systemów ogrzewania miejskiego lub wymiana indywidualnych źródeł ogrzewania w gospodarstwach domowych. Dla innych głównym celem będzie termomodernizacja budynków albo poprawa lokalnego transportu publicznego. Innymi skutecznymi opcjami są rozwój lokalnej produkcji energii (np. społeczności czy klastrów energetycznych) i zmniejszenie zużycia energii.

Bez względu na Wasze konkretne potrzeby, możliwy jest szeroki zakres zmian. Dziewięć gmin w Europie Środkowej i Wschodniej już opracowuje takie strategie dekarbonizacji.

1. Przeczytaj nasz szczegółowy raport na temat rozwoju takich strategii na stronie internetowej CEE Bankwatch Network, Repowering the Regions. Analiza porównawcza strategii dekarbonizacji w dziewięciu krajach Europy Środkowej i Wschodniej.

Walka z ubóstwem w gminach

Gospodarstwa domowe o niskich dochodach są zazwyczaj tymi, które najbardziej potrzebują wsparcia finansowego, ponieważ często są to budynki o niskiej wydajności. Prawdopodobnie zostaną również najmocniej dotknięte trwającą transformacją z powodu rosnących cen ogrzewania i energii.

Przykładowo, remonty domów mogą być niezwykle kosztowne i pozostają nieosiągalne dla wielu gospodarstw domowych, nawet gdy oferowane są programy wsparcia. Dlatego tak ważne jest zaspokojenie ich konkretnych lokalnych potrzeb poprzez zapewnienie ukierunkowanego i dostępnego wsparcia.

Zdecydowanie zalecamy gminom, aby uznały i nadały priorytet temu problemowi w swoich planach inwestycyjnych. Ponadto, decydenci na wszystkich szczeblach muszą zrobić wszystko, co w ich mocy, aby uczynić finansowanie publiczne bardziej dostępnym dla najbardziej narażonych grup w społeczeństwie, zarówno poprzez włączenie ich w proces podejmowania decyzji, jak i poprzez uproszczenie procedur składania wniosków.

Opracowanie planu: przykład ciepłownictwa miejskiego

Przeniesienie systemu ciepłowniczego z paliw kopalnych na odnawialne źródła energii może wydawać się trudnym zadaniem. Można to jednak osiągnąć dzięki starannemu planowaniu. Opracowanie kompleksowego planu obejmującego wszystkie możliwe opcje odnawialne wymaga zebrania danych i rekrutacji ekspertów, którzy pomogą ocenić sytuację.

Aby pomóc Ci w tym procesie, Bankwatch opublikował obszerny przewodnik z przydatnymi i praktycznymi informacjami na temat innowacyjnych i zrównoważonych rozwiązań dla Twojego systemu ciepłowniczego.

2. Aby uzyskać więcej informacji, odwiedź stronę internetową CEE Bankwatch Network. RePower the Regions: Jak stworzyć plan ogrzewania i chłodzenia dla gmin.

Przygotowanie planu

Pierwszym krokiem jest przeprowadzenie wysokiej jakości analizy najważniejszych potrzeb dekarbonizacyjnych dla Twojej gminy. Po zidentyfikowaniu tych priorytetów musisz opracować kolejne kroki z kilkuletnim wyprzedzeniem, w oparciu o konkretne dane i badania (zarówno społeczne, jak i techniczne).

Wiele z tych dokumentów można przygotować w ramach regularnej pracy gminy nad lokalnymi strategiami lub planami działań. Jednak bardziej techniczna dokumentacja może zostać przygotowana przy użyciu różnych form wsparcia technicznego, z których niektóre są wymienione poniżej.

Pomoc techniczna Komisji Europejskiej

Komisja Europejska zapewnia gminom różnorodne formy pomocy technicznej, począwszy od programów wymiany pomiędzy regionami i wymiany baz danych, zawierających dane kontaktowe do ekspertów, aż po bezpośrednie wsparcie przy opracowywaniu procesów i projektów.

JTP Groundwork to usługa wsparcia świadczona w ramach Platformy Sprawiedliwej Transformacji Komisji Europejskiej, zapewniająca jeden punkt dostępu do wiedzy eksperckiej i pomocy dla regionów UE finansowanych ze środków Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.

JTP Groundwork działa w regionach, w których przejście na zrównoważoną gospodarkę jest szczególnie wymagające. Zapewnia wsparcie w zakresie budowania potencjału, aby pomóc regionom wdrożyć ich Terytorialne Plany Sprawiedliwej Transformacji (TPST), które określają sposób wykorzystania Funduszu. To wsparcie jest dostosowane do konkretnych potrzeb dekarbonizacji każdego regionu, ze szczególnym naciskiem na identyfikację odpowiednich projektów i rozwijanie lokalnych zasobów.

3. Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej Komisji Europejskiej, O JTP Groundwork.

C4T Groundwork jest instrumentem pomocy technicznej oferowanym w ramach Wspólnoty Praktyk Spójności dla Transformacji (C4T). Ma on na celu wspieranie państw członkowskich UE i regionów, w szczególności władz lokalnych i zarządzających, w rozwiązywaniu konkretnych problemów związanych z wdrażaniem inwestycji polityki spójności zgodnie z Europejskim Zielonym Ładem. Wsparcie to jest udzielane za pośrednictwem grupy ekspertów, którzy ściśle współpracują z beneficjentami, aby zająć się ich konkretnymi obawami dotyczącymi wdrażania inwestycji w cyklu finansowania polityki spójności na lata 2021–2027.

Grupę docelową stanowią instytucje zarządzające i wdrażające, które odpowiadają za programy w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności oraz za realizację inwestycji związanych z drugim celem polityki spójności, jakim jest bardziej ekologiczna, niskoemisyjna gospodarka zmierzająca w kierunku gospodarki o zerowej emisji dwutlenku węgla netto oraz odporna Europa.

4. Aby uzyskać więcej informacji, zapoznaj się z wytycznymi dotyczącymi prac przygotowawczych C4T.

Baza danych ekspertów JTPeers zapewnia dostęp do zróżnicowanej sieci profesjonalistów posiadających wiedzę specjalistyczną w zakresie tematów sprawiedliwej transformacji istotnych dla regionów węglowych i wysokoemisyjnych w całej Unii Europejskiej. Baza danych łączy regiony w okresie przejściowym z ekspertami, którzy oferują wskazówki i wsparcie. Jednak wnioskodawcy powinni być świadomi, że mogą być odpowiedzialni za pokrycie wszelkich potencjalnych opłat związanych z tym wsparciem eksperckim.

Centrum wiedzy JTP udostępnia praktyczne studia przypadków, zestawy narzędzi i katalogi dobrych praktyk, aby wspierać specjalistów i interesariuszy w promowaniu sprawiedliwej transformacji Europy w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.

5. Aby uzyskać więcej informacji, odwiedź stronę internetową Komisji Europejskiej Baza danych ekspertów JTPeers i Centrum wiedzy JTP.

Programy doradcze Europejskiego Banku Inwestycyjnego

Gminy mogą również ubiegać się o pomoc w ramach programów doradczych Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI), które oferują wsparcie i finansowanie mające na celu przeprowadzenie ich przez proces identyfikacji, określania zakresu i opracowywania projektów dekarbonizacji.

Pracownicy EBI mogą pomóc w ocenie, który z programów najlepiej odpowiada szczególnym potrzebom Twojej gminy, a także w ocenie stopnia zaawansowania opcji Twojego projektu, aby określić najwłaściwszy sposób działania.

TARGET (Technical Assistance for Regions Undergoing a Green TARGET (Technical Assistance for Regions Undergoing a Green Energy Transition) to techniczny instrument opracowany przez Komisję Europejską i Europejski Bank Inwestycyjny. Instrument ten ma na celu pomóc regionom UE przechodzącym transformację w identyfikowaniu i planowaniu projektów z zakresu czystej energii i energooszczędności. Zarówno podmioty sektora prywatnego, jak i publicznego kwalifikują się do otrzymania pomocy w rozwijaniu indywidualnych projektów lub grup podobnych projektów.

Istnieje również możliwość zabezpieczenia dodatkowego wsparcia z innych instrumentów pomocy technicznej UE, aby poprowadzić beneficjentów przez wczesne etapy przygotowywania projektu, które mogą obejmować studia wykonalności, oceny oddziaływania na środowisko i konsultacje publiczne. Instrument ten zapewnia również władzom publicznym wsparcie w zakresie opracowywania projektów i działań na rzecz budowania potencjału. TARGET jest szczególnie pomocny dla gmin poruszających się po wczesnych etapach rozwoju projektu.

6. Aby uzyskać więcej informacji, odwiedź specjalną stronę EBI poświęconą celom.

JASPERS (Joint Assistance to Support Projects in European Regions) to kolejny program doradczy finansowany przez Komisję Europejską i EBI. Inicjatywa ta zapewnia beneficjentom doradztwo w zakresie strategii i projektów, pomagając im dostosować swoje projekty do standardów UE oraz zwiększyć szanse na pozyskanie finansowania.

Program pomaga wnioskodawcom przygotowywać strategie oraz zrównoważone projekty, wzmacniając ich zdolności w zakresie planowania, projektowania, zawierania umów i realizacji, w szerokim zakresie sektorów i tematów. Należą do nich gospodarka o obiegu zamkniętym, efektywność energetyczna, neutralność węglowa, inteligentne miasta, badania i innowacje, systemy opieki zdrowotnej, łączność i zrównoważona mobilność, niedrogie usługi wodno-kanalizacyjne, zarządzanie ryzykiem powodzi i katastrof oraz ochrona różnorodności biologicznej.

7. Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej Jaspers, Jaspers. Wspólna pomoc w zakresie wsparcia projektów w regionach europejskich.

ELENA (European Local Energy Assistance) zapewnia dotacje na pomoc techniczną dla beneficjentów realizujących projekty w obszarach efektywności energetycznej, rozproszonej energii odnawialnej i transportu miejskiego. Dotacja oferowana przez EBI może być wykorzystana do sfinansowania kosztów związanych z badaniami wykonalności i rynku, programowaniem, planami biznesowymi, audytami energetycznymi i strukturą finansową.

ELENA może być używana do opracowywania procedur przetargowych, treści umów i tworzenia jednostek wdrażających projekty. Wspiera również programy powyżej 30 mln EUR zaplanowane na okres od dwóch do czterech lat, pokrywając do 90 procent kosztów związanych z pomocą techniczną i rozwojem projektu.

8. Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Elena. European Local Energy Assistance.

Inne programy

Istnieje szereg innych programów finansowanych przez UE, które zapewniają gminom podobne wsparcie.

Europejski Instrument Miejski (EUCF) to inicjatywa UE, która ma na celu wspieranie gmin, władz lokalnych, stowarzyszeń samorządów lokalnych i innych podmiotów publicznych w całej Europie w opracowywaniu koncepcji inwestycyjnych mających na celu przyspieszenie inwestycji w zrównoważoną energię.

Dzięki dotacji w wysokości 60 000 EUR, instrument finansuje usługi i działania, takie jak studia wykonalności, analizy rynku i interesariuszy, analizy prawne, ekonomiczne i finansowe, oceny ryzyka i inne zadania pomocnicze. Chociaż dotacja nie finansuje bezpośrednio inwestycji, umożliwia dostęp do wiedzy fachowej przydatnej do opracowywania koncepcji inwestycyjnych, które mogą służyć jako podstawa do dalszych możliwości finansowania.

9. Więcej informacji znajdziesz na stronie strona internetowa EUCF, O EUCF.

The EUI City-to-City Exchanges to program realizowany przez Europejską Inicjatywę Miejską (EUI), który łączy ze sobą władze miejskie w celu rozwiązania konkretnych problemów wdrożeniowych, związanych ze zrównoważonym rozwojem obszarów miejskich.

Program łączy władze miejskie stojące przed konkretnym wyzwaniem transformacyjnym (wnioskodawca) z innymi władzami miejskimi z innego państwa członkowskiego UE, które wykazały się wiedzą specjalistyczną w tej kwestii. Te wymiany zazwyczaj obejmują krótkoterminowe wizyty ekspertów w celu wsparcia wnioskodawcy.

Chociaż wymiany są w zasadzie dwustronne, w uzasadnionych przypadkach może być również włączony drugi partner. Wymiana musi koncentrować się na konkretnym wyzwaniu transformacyjnym, związanym z projektowaniem i wdrażaniem zrównoważonego rozwoju miejskiego w ramach polityki spójności.

10. Więcej informacji znajdziesz na stronie internetowej Europejskiej Inicjatywy Miejskiej, Wymiany między miastami.

Zabezpieczenie finansowania dla Twojego planu

Po porównaniu scenariuszy dekarbonizacji, przeprowadzeniu szczegółowej oceny preferowanych opcji projektu i ustaleniu realistycznego planu wdrożenia, jesteś gotowa/gotowy do ubiegania się o finansowanie. Dzięki szerokiej gamie dostępnych możliwości finansowania europejskiego i krajowego poniższe wskazówki pomogą Ci pomyślnie poruszać się po procesie aplikacji:

1 Skorzystaj z pomocy technicznej

Jeśli otrzymałaś/otrzymałeś wsparcie z któregokolwiek z programów pomocy technicznej wymienionych powyżej, powinny one już zapewnić obszerne wskazówki dotyczące finansowania Twojego projektu. Zalecamy skorzystanie z tych porad, aby zmaksymalizować szanse na finansowanie.

2 Skontaktuj się z innymi gminami

Uczenie się od innych gmin, które wdrożyły podobne projekty, może zapewnić cenne spostrzeżenia. Programy takie jak City-to-City Exchanges są świetnym źródłem praktycznych informacji na temat pozyskiwania funduszy, podczas gdy bazy danych takie jak Kohesio (UE) i Mapa Dotacji (Polska) prezentują pomyślnie sfinansowane projekty. Te zasoby mogą dać Ci jaśniejszy obraz dostępnych źródeł finansowania, a także cenne informacje na temat tego, jak te problemy zostały ujęte i przedstawione w celu pozyskania finansowania.

11. Więcej informacji znajdziesz w bazie danych Kohesio lub w mapa dotacji..

3 Skontaktuj się z odpowiednimi instytucjami

Agencje rozwoju regionalnego i inne organy publiczne zazwyczaj mają dedykowany personel, który może pomóc Ci znaleźć odpowiednie opcje finansowania. Mogą dostarczyć Ci mnóstwo informacji na temat Twojego wniosku i wskazać programy finansowania najlepiej dostosowane do Twoich potrzeb.

4 Rozważ łączenie projektów

Jeśli najbardziej odpowiednie opcje finansowania są ukierunkowane na duże projekty, rozważ łączenie pomysłów w większe projekty. Wiąże się to np. z partnerstwem z sąsiednimi gminami w celu złożenia wspólnego wniosku na podobne działania. W niektórych przypadkach możesz już połączyć projekty, składając wniosek o pomoc techniczną.

5 Tworzenie strategicznych partnerstw

W niektórych przypadkach nawiązanie partnerstwa z różnymi podmiotami może okazać się skuteczną strategią. Przykładowo, prywatna firma inwestująca w proponowane rozwiązanie może kwalifikować się do finansowania skierowanego do sektora prywatnego, tworząc dodatkowe źródła finansowania projektu.

6 Wzmocnienie potencjału administracyjnego

Upewnij się, że masz wyznaczony personel administracyjny, wspierany przez specjalistów z wiedzą techniczną, którzy będą współpracować, aby przygotować mocną propozycję projektu i koordynować cały proces. Skorzystaj z warsztatów i seminariów, posłuchaj wskazówek ekspertów. Mogą pomóc Ci napisać skuteczne wnioski projektowe i poprawić Twoje zdolności administracyjne.

7 Znajdowanie źródeł współfinansowania

Jednym z głównych wyzwań stojących przed gminami są wkłady finansowe pokrywane z ich własnego budżetu. Aby zmniejszyć obciążenie, rozważ, czy Twój projekt może być współfinansowany za pośrednictwem innych schematów finansowania, na przykład poprzez połączenie funduszy europejskich i krajowych. Najlepszą strategią jest skontaktowanie się ze specjalistami pracującymi nad wymienionymi powyżej instrumentami pomocy technicznej lub odpowiednią instytucją krajową lub regionalną. Podmioty te pomogą zidentyfikować możliwe rozwiązania w zakresie współfinansowania.

Możliwości finansowania z UE

Fundusze polityki spójności UE – obejmujące **Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny i Fundusz Sprawiedliwej Transformacji** – wraz z **Funduszem na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności** (krajowo wdrażanym poprzez KPO) i **Funduszem Modernizacyjnym** - stanowią najważniejsze mechanizmy służące zaspokojeniu potrzeb w zakresie dekarbonizacji.

12. Aby uzyskać więcej informacji, przeczytaj raport CEE Bankwatch Network na temat finansowania Renovation Wave.

Oprócz tych strumieni finansowania, także **Społeczny Fundusz Klimatyczny (SFK)** ma zapewnić finansowanie na wsparcie inwestycji w transformację energetyczną, począwszy od 2026 r. Będą one miały na celu m.in. zwiększenie efektywności energetycznej budynków, dekarbonizację systemów ogrzewania i chłodzenia w budynkach (w tym integrację odnawialnych źródeł energii), a także wsparcie takich inicjatyw, jak np. tworzenie społeczności energetycznych. Fundusz, który ma działać od 2026 do 2032 r., będzie skierowany konkretnie do gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym, a także do użytkowników transportu i mikroprzedsiębiorstw.

13. Aby uzyskać więcej informacji, przeczytaj raport CEE Bankwatch Network, Social Climate Fund. Odblokowanie potencjału społecznie sprawiedliwej transformacji.

Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji

Oprócz samego Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, gminy w wyznaczonych regionach powinny również rozważyć skorzystanie z drugiego i trzeciego filaru Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji.

InvestEU Just Transition Scheme – drugi filar – rozszerza wsparcie poza to, co jest dostępne w ramach Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Wspiera szerszy zakres inwestycji podmiotów sektora publicznego i prywatnego w takich obszarach, jak infrastruktura energetyczna i transportowa, cyfryzacja, łączność cyfrowa i gospodarka o obiegu zamkniętym. Partnerzy wdrażający InvestEU, do których należą Grupa Europejskiego Banku Inwestycyjnego i banki krajowe, proponują produkty finansowe wspierające te inwestycje.

Public Sector Loan Facility (PSLF) – trzeci filar – łączy komponent dotacji z budżetu UE z komponentem pożyczki z EBI. Instrument, skierowany bezpośrednio do gmin, ma na celu mobilizację publicznych inwestycji w infrastrukturę energetyczną i transportową, sieci ciepłownicze, inwestycje w efektywność energetyczną (w tym renowacje budynków) i infrastrukturę społeczną. Jednak projekty wspierane przez instrument nie mogą otrzymywać dofinansowania UE z innych filarów Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji ani innych programów UE.

14. Aby dowiedzieć się więcej, odwiedź stronę InvestEU oraz stronę Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Klimatu, Infrastruktury i Środowiska, O Public Sector Loan Facility (Just Transition Mechanism).

Przykłady dostępnego finansowania w Europie Środkowo-Wschodniej

Oprócz możliwości finansowania z UE, wiele krajów w Europie Środkowej i Wschodniej oferuje krajowe programy finansowania, aby wesprzeć realizację Twojego projektu. Poniższe przykłady podkreślają szeroki zakres praktycznych opcji finansowania dekarbonizacji, zarówno indywidualnych gospodarstw domowych, jak i budynków publicznych.

Czechy

Program New Green Savings, skierowany do domów jednorodzinnych i budynków mieszkalnych, koncentruje się na zmniejszeniu zużycia energii w budynkach mieszkalnych, wspieraniu budowy lub zakupu domów o bardzo niskim zużyciu energii, przyjaznych dla środowiska metodach ogrzewania, odnawialnych źródłach energii. Program jest finansowany przez Fundusz na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności do 2026 r., a następnie będzie finansowany z części przychodów z aukcji uprawnień w ramach unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji. Oczekiwany budżet programu wynosi co najmniej 1,5 mld EUR, a ostateczna kwota zależy od szeregu czynników, w tym ceny uprawnień do emisji.

15. CEE Bankwatch Network, Finansowanie fali renowacji.

Polska

Program “Czyste Powietrze” to główny program w Polsce wspierający renowację budynków i wymianę źródeł ciepła w domach jednorodzinnych. Jego celem jest zmniejszenie zużycia energii i liczby źródeł zanieczyszczenia powietrza. Program zapewnia trzy poziomy wsparcia w zależności od dochodów gospodarstw domowych. Z budżetem wynoszącym około 24 miliardy euro do 2029 r., program jest obecnie finansowany głównie za pośrednictwem Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz polityki spójności.

16. CEE Bankwatch Network, Finansowanie fali renowacji.

Rumunia

Rozdział “REPowerEU” rumuńskiego Krajowego Planu Odbudowy obejmuje schematy bonów, które mają wspierać gospodarstwa domowe w inwestowaniu w energooszczędne renowacje i rozwiązania w zakresie energii odnawialnej. Schematy te mają sfinansować renowację w co najmniej 33 000 domów poprzez zapewnienie co najmniej 122 000 bonów na instalację paneli fotowoltaicznych i magazynów, umożliwiając gospodarstwom domowym produkcję i zużywanie własnej energii odnawialnej jako prosumenci. Inwestycje te są uzupełniane przez reformę wprowadzającą regionalne punkty kompleksowej obsługi, mające na celu informowanie gospodarstw domowych o możliwościach finansowania renowacji w zakresie efektywności energetycznej, a także o praktycznych aspektach i korzyściach wynikających z bycia prosumentem.

17. Komisja Europejska, Tablica wyników odnowy i odporności.

Słowacja

Dzięki słowackiemu Krajowemu Planowi Odbudowy, co najmniej 28 224 domy jednorodzinne i 307 122 metry kwadratowe budynków publicznych mają być poddane renowacji. Projekty te mają na celu dekarbonizację zasobu budynków poprzez połączenie środków efektywności energetycznej, integracji energii odnawialnej i rozwiązań w zakresie adaptacji do zmian klimatu. Oczekuje się, że większość tych renowacji osiągnie co najmniej 30-procentową redukcję zużycia energii pierwotnej. Plan obejmuje również zachęty motywujące właścicieli do przeprowadzania gruntownej renowacji oraz specjalny program dla grup wrażliwych. Istniejące programy wsparcia zostaną zharmonizowane w jeden kompleksowy mechanizm wsparcia dla renowacji domów jednorodzinnych i utworzenia sieci biur regionalnych. Ponadto, wprowadzono nowe przepisy w celu zwiększenia niskiego obecnie wskaźnika recyklingu odpadów budowlanych i rozbiórkowych. Istnieją również plany promowania zielonych zamówień publicznych w projektach budowlanych administracji krajowej w celu wzmocnienia gospodarki o obiegu zamkniętym.

18. Komisja Europejska, Tablica wyników odnowy i odporności.

Węgry

Program renowacji budynków wspiera poprawę efektywności energetycznej około 20 000 domów rodzinnych wybudowanych przed 2007 r. Program składa się pół na pół z pożyczek i dotacji (pożyczki o zerowym oprocentowaniu), przy czym właściciele domów są zobowiązani do wniesienia wkładu w wysokości nieco ponad 14 procent kosztów. Pierwsza edycja programu, uruchomiona latem 2024 r., została w całości sfinansowana przez państwo. Po szeregu zmian mających na celu uproszczenie procedur administracyjnych, druga edycja rozpoczęła się w styczniu 2025 r. i była finansowana za pośrednictwem węgierskiego programu operacyjnego na rzecz środowiska i efektywności energetycznej (KEHOP+).

Żeby zakwalifikować się do programu, gospodarstwa domowe muszą osiągnąć minimum 30-procentową redukcję zużycia energii pierwotnej. Może to być osiągnięte poprzez zewnętrzną izolację termiczną, wymianę okien i drzwi, modernizację systemów ogrzewania i ciepłej wody lub kombinację tych rozwiązań. Ze względu na politykę UE w tym zakresie, instalacja lub wymiana kotłów gazowych została wykluczona od 2025 r.

19. Więcej informacji znajdziesz na stronie internetowej rządu Węgier poświęconej wnioskom o dotacje.

Estonia

Program “Homes in Order” to kluczowy program finansowania wspierający energooszczędne renowacje budynków mieszkalnych. Poprzez poprawę izolacji, modernizację systemów grzewczych i integrację odnawialnych źródeł energii, program ma na celu zmniejszenie emisji dwutlenku węgla, obniżenie kosztów ogrzewania i zwiększenie trwałości budynków.

Dotacje pokrywają od 15 do 50 procent całkowitych kosztów renowacji, z dodatkowymi pożyczkami i gwarancjami. Finansowanie jest rozdzielane w ramach wielu edycji, z których każda przeznacza znaczne zasoby (np. 170 milionów euro w jednej edycji) na różne priorytety. Należą do nich budżety regionalne, modernizacje budynków o wysokiej wartości historycznej i środowiskowej, projekty sąsiedzkie i duże budynki mieszkalne.

20. Aby uzyskać więcej informacji, odwiedź stronę internetową Estońskiej Agencji Biznesu i Innowacji.

Bułgaria

W ramach Krajowego Planu Odbudowy Bułgarii na środki związane z efektywnością energetyczną przeznaczono kwotę 1,435 mld euro, z czego 1,263 mld euro przeznaczono konkretnie na sektor budynków.

Plan ma na celu poprawę efektywności energetycznej zarówno w budynkach mieszkalnych, jak i niemieszkalnych, poprzez szeroko zakrojone renowacje i ukierunkowane reformy. Obejmują one uproszczenie i aktualizację ram regulacyjnych w celu ułatwienia przejścia na budynki niskoemisyjne, utworzenie funduszu dekarbonizacji dla przyspieszenia projektów efektywności energetycznej, wykorzystanie modeli firm świadczących usługi energetyczne oraz wprowadzenie definicji ubóstwa energetycznego.

Plan koncentruje się na renowacji ponad 5 milionów metrów kwadratowych powierzchni. Ponadto 23 procent inwestycji w renowację budynków ma na celu interwencje mające na celu osiągnięcie co najmniej 30 procent oszczędności energii pierwotnej. Plan wspiera również wdrażanie energooszczędnych systemów oświetlenia ulicznego. W 2024 r. zatwierdzono 292 projekty w ramach planu o całkowitym budżecie 409 milionów BGN, wzmacniając zaangażowanie kraju w zrównoważony rozwój obszarów miejskich.

Jedną z kluczowych inicjatyw w ramach bułgarskiego programu inwestycji klimatycznych jest National Trust EcoFund (NDEF). Program ten ma na celu zwiększenie efektywności energetycznej w szkołach i przedszkolach miejskich, zapewniając ukierunkowane wsparcie na modernizację miejskich placówek edukacyjnych. W listopadzie 2024 r. zatwierdzono 16 nowych projektów, umożliwiając szkołom i przedszkolom w całym kraju korzystanie ze zmodernizowanej, energooszczędnej infrastruktury.

Dysponując budżetem w wysokości 3,2 mld EUR, Program Rozwoju Regionalnego na lata 2021–2027 odgrywa kluczową rolę w przekształcaniu przestrzeni publicznych i infrastruktury. Program wspiera wzrost regionalny i odnowę miejską, przeznaczając znaczne zasoby na energooszczędne modernizacje budynków komunalnych. Chociaż dokładny przydział środków na budynki publiczne nie jest wyraźnie określony, znaczna część jest skierowana na priorytet sprawiedliwej transformacji, wspierając regiony przechodzące transformację gospodarczą i środowiskową.

W styczniu 2025 r. w ramach tego priorytetu zatwierdzono 129 projektów, co pozwoliło na zabezpieczenie dotacji w wysokości 192,5 mln BGN na renowacje mające na celu poprawę efektywności energetycznej w szeregu miast, w tym w Starej Zagorze, Kiustendile i Perniku.

21. Komisja Europejska, Tablica wyników odbudowy i odporności.

Odkryj sprawiedliwą transformację:

just-transition.info

Dofinansowane przez Unię Europejską

Współfinansowane przez Unię Europejską. Poglądy i opinie wyrażone w przewodniku należą wyłącznie do autorów, nie muszą odzwierciedlać poglądów i opinii Unii Europejskiej oraz CINEA. Unia Europejska lub grantodawca nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Supported by:

Federal Ministry for Economic Affairs and Climate Action

European Climate Initiative EUKI

on the basis of a decision by the German Bundestag

Ten projekt jest częścią Europejskiej Inicjatywy Klimatycznej (EUKI), instrumentu Niemieckiego Federalnego Ministerstwa Gospodarki i Działań na rzecz Klimatu (BMWK). Za opinie wystosowane w powyższym przewodniku odpowiedzialność ponoszą autorzy, nie muszą one odzwierciedlać poglądów Federalnego Ministerstwa Gospodarki i Działań na rzecz Klimatu (BMWK).

Zdjęcie na okładce: Adobe Stock
Zdjęcia: Canva
Projekt: Gosia Zubowicz-Thull

zielonasiec.pl

bankwatch.org

Polska Zielona Sieć

CEE Bankwatch Network